

TOOLISTE

LAAN

Juuni 1935.

E. Töolisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Töölisele tee ametiühingusse lahti.

Kevadiste võitluste õpetus.

1935. a. kevad jääb tähtsa versta-postina Eesti töölisliikumise ajalukku: peeti Kekskliidu kongress ja viidi läbi rida edukaid palgavõitlusi. Ühtlasi võttis suurenevat hoogu ametiühinguline organiseerimistöö. Nende sündmuste ühtesattumine pole kaugeltki juhuslik.

Palgavõitlusele asudes sai töölisele eriti selgeks, kuivõrd tarviline asi on ametiühing. Palgavõitluse korraldamiseks — seda esiteks. Eriti aga streigiga saavutatud paremuste kindlustamiseks. Kollektiivleping — see hüüd kõlab nüüd üle terve maa. Saadi aru, et streikimise vaev tasub end täielikult ainult siis, kui tööandjad on seotud kollektiivlepinguga, — s. o. ametiühingu kestva järelvalvega.

Ametiühing, kes tahab olla oma ülesande kõrgusel, peab olema võimalikult suure liikmeskonnaga. Seal, kus liikmete juurevoolumine nähakse pattu „vabametiühingu liikumise“ vastu, osutus laiaulatuslikum palgavõitlus võimatuks. Seal pööratakse selg töölisele ametiühingulisele tööle.

Võib küsida: kuidas oli see võimalik, et ametiühinguid hoiatati massilise or-

ganiseerimistöö eest, millela ometi pole nende tegevus mõeldav? Kuidas võis ajaleht, kes nimetas end töölisleheks, võidelda provokatsiooni abil ametiühingute vastu?

Välismaa vaatlejale tunduvad need asjad vast mõistatusena. Kuid meie teame selle olukorra põhjusi liigagi hästi.

Neil inimestel, kes uskusid end olevat tööliste juhid, polnud usaldust tööliste vastu, nagu ka töölistel nende vastu. Seniajani, kui ametiühinguline liikumine oli nõrk, võis teda kasutada oma kildkondliku huvi jaoks, tema tugevnemisega oli aga karta, et töölisel hakkavad oma asju ise ajama, — „võtavad“ ametiühingud „üle“ eestkostjate käest.

See töölistest võõrdunud juhtide kartus tööliste eest oli seni suuremaks takistuseks ametiühingute organiseerimistöö, — s. o. ka palgavõitluses. Ja sellest nähtub V kongressi ja palgavõitluste seesmine side: mõlemad kasvavad välja samast töölisliikumise ürgjõust, mis pani end maksma kõige vastupanu ja provokatsiooni kiuste. Töölisel „võtsid“ oma Kesekliidu „üle“ —

ja nüüd peab tee lahti olema ametiühingulisele organiseerimistöele.

Selle kevade palgavõitluse saavutused õpetavad kõige selgemini, et ka noored vaesed organisatsioonid suudavad tuua paremusi töölise ellu. Nüüd ripub ära tööliskonna enda teadlikkusest ja aktiivsusest, kuivõrd kiiresti tehakse tasa see, mis seni tegemata pidi jääma, — s. o. kuivõrd kiiresti läheneme olukorrale, kus ametiühinguline liikumine haarab valdava osa kõikide tootmisalade tööliskonnast.

Nii siis, — seisame alles töö alguses. Selle kevade võidud on suureks saavutuseks möödunud ajajärguga võrreldes, kuid nad andsid töölistele ainult väikese murdosa sellest, mis eraldab tema olukorda inimväärsest elutasemest. Ka pole kerge asi võidetud seisukohtade kindlustamine — isegi seal, kus on läbi surutud kollektiivlepingu nõudmine. Järelevalve korraldamises kollektiivlepingu täitmise üle selgub töölistele, kui ka tööandjatele, kuivõrd tugev ja kindel ametiühing on — ja see on määrava tähtsusega tulevastele palgavõitlustele.

Võib oodata ka seda, et tööandjad organiseerivad end streikide tagajärjel paremini (nagu see mõnes kohas juba on sündinud), — nii peab kestma kogu aeg ka ametiühingulise organisatsiooni töö. Selle kevade kogemused näitavad, et väga suure tähtsusega on rahva laie-

mate hulkade poolehoid streikijaile. See mõjub julgustavalt streikijatele ja kergendab ka muidu ametiühingulist tööd. Sest seal, kus ettevõtjad suutsid rahvast panna uskuma, et töölised võitlevad oma „erihuvide“ eest „rahvamajanduse“ huvide vastu, oli tulemus tihtipeale see, et töölised jäid fašistlikult ülesässitatud väikekodanlusele alla. Tegelikult võitlevad töölised mitte ainult endi eest; vaid võitlevad kõikide töötavate rahvahulkade parema elu eest; nad tahavad, et raha jääks maale ja mitte ei valguks üle piiri, et tööstus ei magaks tollimüüride varjus, vaid areneks ikka kõrgemate palkade võimaldamise suunas; et rahvamajanduse arengust oleks rahvale ka tõeline kasu, — ja sellepärast pole imestada, et laiad rahvahulgad suhtuvad poolehoiuga tööliste võitlusesse. Ja võib uhkusega ütelda, et töölistel on näidanud, kuidas tuleb võidelda oma olukorra parandamise eest: rahulikult, distsiplineeritult, asjalikult, aga ka järjekindlalt ja ennastohverdavalt.

Selle kevade rõomustavam kogemus on, et streigimurdmisi on väga vähe ette tulnud. Töölised näitasid, et nad suudavad viimase ni vastu panna, aga oma asjale truudust ei murra. See näitab, et meie liikumist kannab tööliste kindel tahe pääseda välja senisest ummistusest, — sellepärast jatkame oma organiseerimistööd kindlas teadmises, et meie ei tohi alla jääda.

Rg.

Kuidas teostada majanduslik ülesehitus.

Eelmistes kirjutistes rahvamajanduse elustamise kava kohta (Tööl. Hää nr. nr. 3 ja 5) oleme selgitanud, kuidas on võimalik luua alus majanduse ülesehitamiseks. Võtame siin kokku, kust tuleb võtta selleks raha, et ära kaotada tööpuuduse põhjusi ja tõsta rahvamajanduse tootmisvõimet.

1) Välismaale viidud kapitalid sundusliku siselaenu riigi kätte;

2) Kuna kapitalide väljavool seisma jääb, siis edaspidi jäävad kogunevad kapitalid juba Eestisse.

3) Aktiivide ja kinnitusseltside riigistamisega saadakse kõik meil olevad tagavarad riigi juhtimisele.

Et need kapitalid ei valguks igasuguste kraanide kaudu sahkerdajate ja soomustetegijate kätte, selleks

1) väliskaubanduse riigistamine, tööstuse ja suurkaubanduse kontrolli kaudu paneb riik kogu majanduseluse oma peremehe õigusi maksma;

2) toetudes neile õigustele ja oma majanduslikule jõule, asub riik ise majanduse ülesehitamisele põllumajanduse, tööstuse ja liiklemise alal.

Siht on meil selge: töövõimaluste loomine kõikidele ja rahva elutaseme tõstmine nii maal kui linnas.

Töövõimaluste loomine ja elutaseme tõstmine maal

on samuti vajalik. Rahva töö on raske, kuid vaatamata sellele, suurem osa temast elab õige kehvalt, — nimelt väike- ja põllupidajad ja põllutöölised. Arvatakse, et küllap inimesed maal kuidagi „ära elavad“ — ja ei panda tähele, kuidas rahva tervis hävib kurnava töö ning alalise alatoitluse tagajärjel. Enne viletsus maal ei kao, kui pole teostatud

teine maareform.

Keskliidu majanduse elustamise kava näeb ette:

Väikemaapidamised tuleb 10 aasta jooksul suurendada juurelõigete andmisega normaaltaludeks; aastast peale looma 2.000 uut talukohta.

See on teostatav:

meil on veel palju maad, mis on söödis või tavaliselt kasutamata. Ametlikud andmed näitavad, et karja- ja heinamaa % meil on suurem kui see mujal on põllumajanduslikes riikides. Nii on Daanis see % 11, ja siiski on Daani karjandus tugevam ka meie maast, meil aga tervelt 39%. On selge, et üks osa sellest maast ei anna rahvamajandusele tarvilikku kasu. Need maad tulevad omanikelt välja osta. Ka söötijäänud maad taludes peavad kuuluma teise maareformi alla. Kõik need maad, tuleb ülesharida ning tarvitada juurelõigete andmiseks ja uute asunduskohtade loomiseks. Peale selle tuleb üles harida metsade ääremaad, sood ja rabad. Uutele asunduskohtadele tuleb püstitada riigi toetusel tarvilikud hooned. Põllumajandusliku inventaari muretsemiseks anda uutele kohtadele asujatele odavaprotsendilist laenu.

Kellele anda uued kohad?

Uued kohad tuleb välja anda töötutele maatöölisele, esimeses järjekorras lasterikastele perekondadele ja neile, kes töötanud maa ülesharimiseks.

See on suur kava ja nõuab palju raha; kui aga aastast luua 2.000 uut talukohta ja väikemaapidamiste suurendamist läbi viia 10 aastaga, on kava ka rahaliselt teostatav:

selleks lähemaksid asunduskapitali summad, mõisnikele tasumaksmise lõpetamisest vabanevad summad, nende kõrval ehituslaenude kustutus-intresside summad, üks osa sundusliku siselaenu summe.

Osa sundusliku siselaenu summe läheb ka korteriolude parandamiseks maal, millest jällegi saab kasu vaesem rahvas.

Ka linnatöölise huvid

nõuavad nende kavade läbiviimist, sest kui elu maal on liiga kitsas ja tung linnas on liiga suur, siis pole sellest kellelegi kasu peale vabrikandi, sest linnas kuhjunud inimesed seisavad vabrikute väravate taga ja vabrikant kardab töölise nõudmist, kuna ta teab, et nõudlike asemele alati leidub neid, kes on vähem nõudlikud.

Sellepärast on ka linnatöölisele tähtis, et paraneks elu maal, samuti nagu maainimesele on tähtis, et palgasaajal linnas oleks rohkem raha põllumajandusesaaduste ostmiseks.

Kalurite olukorra parandamine.

Sama viletsas seisukorras, kui väike- ja põllupidajad on kalurid. Püüniste eest peavad nad maksma ränka hinda, kalapüük ei anna aga tarvilikku eluülespidamist. Riik kindlustagu turud kalasaadustele, seadku sisse korralikud kalasadamad, andku püügiriistade muretsemiseks toetust ja odavaprotsendilist pikaajalist laenu. Kala värskena kaua ei seisa, — ja parema püügi korral kaupmehed ostavad ta kokku odava hinna eest ja teenivad hästi ümbertöödates ja eksportides.

Kalurikohtadele tuleb anda juurelõikeid, mis võimaldaks loomapidamist ning uute kalurikohtade loomist.

Majanduse elustamise kava teine siht on:

elutaseme tõstmine ja töömahu suurendamine linnades.

Põllumajanduse arenemise väljavaated on ikkagi piiratud. Eriti meie kehvaval pinnal. Rahva juurekasvu ei saa täielikult mahutada maale. Neile, kellel maal läheb elu kitsaks, peab olema kuhu ära minna. Meil seatakse sageli eeskujuks Daaniriiki. Sealonkatõestipõllumajandus kõrgelt arenenud ning rahvas maal elab jõukalt. Kuid selles riigis elab linnas üle poole (55%) rahvast, — sellepärast ongi maal elu lahedam.

Tung maalt linna.

Teine reform peab vähendama tungi maalt linna. Kuid see tung päriselt siiski ei kao ega tarvitsegi kaduda. Halb on, kui inimesi valgub linna niipalju, et nad ei leia seal tööd ja suruvad palgad alla. Kuid plaanimajanduse üks tähtsam siht on:

tööstuse töömahu suurendamine,

ni et kaoks tööpuudus linnas ja oleks ruumika neile, kes tulevad maalt.

Kui rohkem rahvast leiab omale elamisvõimalusi, — laheneb ka elu maal; suureneb siseturu maht ka põllumajandusaaduste jaoks — ja siseturg ongi ainus kindel turg põllumajandusele, kus ei ole karta hindade võnkumist ega tõkkeid Eesti põllumehe kaupade turustamisele.

Nii kaob linna ja maa vastolu.

Praegu peab riik põllumajandusele juure maksma — ja see kruvib põllumajandussaaduste hinnad kõrgemale. Ühtlasi aga poeb tööstus tollide varju — ja selle tagajärjel on ka tööstusaaduste hinnad kõrgel. Tööstus ja põllumajandus on kui kaks uppumat, kes üksteist põhja tõmbavad. Plaanimajanduse juures tõusevad aga mõlemad, toetudes üksteisele.

Tööstuse arenemine

oli seni jäetud eraalgatuse hooleks. Põlevkivi tööstus on meie seisvusaastate suurem saavutus — ja see on riigitööstus, mitte eraalgatuse teene. Alles siis, kui uus tee oli käidavaks teh-

tud, tulid sinna ka eraettevõtjad. Ja nüüd on nende unistuseks riiklik tööstus hoopis sulgeda:

algatus ja riisiko jäägu riigi kanda, — kuid teenida riik ei tohtivat, see olevat eraettevõtjate eesõigus.

Nii arvati, et riik teeb küllalt kui annab neile raha ettevõtete käima panemiseks ning pärast nende — tegelikkude või paberliste kahjude katteks.

Rahva raha jäägu riigi kätte.

Riigi kasutusse saadud kapitalid, osa sundusliku siselaenu summe ning ka ka välismaal saadud laenu olgu kulutatud Eesti riikliku industrialiseerimise s. o. tööstusliku arendamise teostamiseks.

Tollide varal kiratsev tööstus ei tee rahvast rikkamaks ega võimalda töölisele kõrgemat palka. Sihiks olgu: sarnsetööstuse arendamine, mis Eesti looduslikest tingimustes võib tugevaks kasvada ning ka välisurgusid võita.

Eesti riigi asend mere ääres ning Lääne- ja Ida-Euroopa vahel, rahva töökus ning kõrge hariduslik tase on meie rahva rikastumise eeldused. Et meie kaubad turgu leiaksid on tarvis, et nad teiste riikide maadega suudaksid võistelda headuse ning hinna poolest. Praegu võtab maailmas uuesti rohkem hoogu kaupade rahvusvaheline vahetus n.-n. „kontingentide süsteemi“ näol: riigid on nõus ostma teatud hulk kaupu, kui neile lubatakse ka vastav hulk müüa. Et Eestile sellest kasu oleks, peab meil olema mida teistele pakkuda: teisi peab tõmbama kui müüjaid meie rahva ostujõud ning kui ostjaid meie kaupade headus ja hind.

Rahva ostujõu tõstmiseks on vajalik, et töölised saavutaksid

kõrgema töötasu,

mis annaks ka teistele palgalistele tõe oma olukorra parandamiseks.

Tööjõu odavus ei tohi olla majanduse aluseks.

Töölise senise organiseerimatuse tõttu on ettevõtjate kasud nii suured,

et neil puudub tõsine tarvidus tööstuse arendamiseks.

Pealegi on meie

alaline töönappus

suureks soodustuseks ettevõtjatele, kuna tööline on seda rohkem nende mõju all, mida suurem on tema kohakaotamise hirm. Loomulik, et ettevõtjatel puudub huvi majanduse olukorra parandamiseks.

Tööliste palgavõitlus,

äratades tööstust sellest uinakust, annab tõuget kogu rahvamajanduse elustamiseks.

Tööaeg lühemaks

Ühes tööstuse arendamisega tõuseb tööliste tööviljakus. Vastavalt sellele peab tema teenima rohkem kui praegu, ka töötades lühemat aega. Et see täiesti teostatav on, näitavad mitmete teiste riikide (Rootsi, Daani, Inglise, Ühendriigid jne.) tööliste palgaolud.

Nii siis: lühem tööaeg — suurem teenistus, kuid ka suurem tööliste arv tööstuses.

Mida tuleb nimelt teha tööstuse arendamiseks — sellest järgmine kord.

R. A. Liidu nõukogu koosolek.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu nõukogu koosolek peeti 21.—24. mail Kopenhagens. Nõukogu koosolekul olid esindatud järg-

valitsuse esindajad. Eestimaa Töölisühingute Keskliitu esindas nõukogus Keskliidu sekretär L. Metslang.

R. A. Liidu juhatuse liikmeid. Paremtal alates: Mertens, Jouhaux ja Stoltz.

miste maade ametiühingute keskliidud: Belgia, Daani, Eesti, Soome, Prantsuse, Inglise, Luxemburgi, Hollandi, Rootsi, Šveizi ja Tšehhoslovakkia. Peale selle võttis koosolekust osa rahvusvaheliste kutsesekretariaatide esindajaid. Külalistena viibisid koosolekul Sotsialistliku Internatsionaali sekretär Fr. Adler, Rahvusvahelise Tööstuse direktor H. Butler, Norra Ametiühingute Keskliidu esindajad O. Hindhal ja Th. Henriksen, Daani valitsuse ja Kopenhageni linna-

Nõukogu koosolekuid juhatasid Liidu esimees Citrine ja abiesimees Jouhaux.

R. A. Liidu aruande juures peasekretär W. Schevenels märkis, et mõningates riikides on olnud raske tööpuuduse tõttu ametiühingutes liikmete vähenemist, seevastu on jälle teistes riikides liikmete arv tunduvalt tõusnud. Terve rea riikide ametiühingute keskliitudega on loodud uusi sidemeid. Ameerika Ametiühingute Keskliit on hakanud viimasel ajal lähenema R. A. Liidule. On toime

pandud Saksa, Austria, Hispaania, Saari ja Läti ametiühinglaste aineliseks toetuseks aktsioon võrdlemisi suurte summade näol.

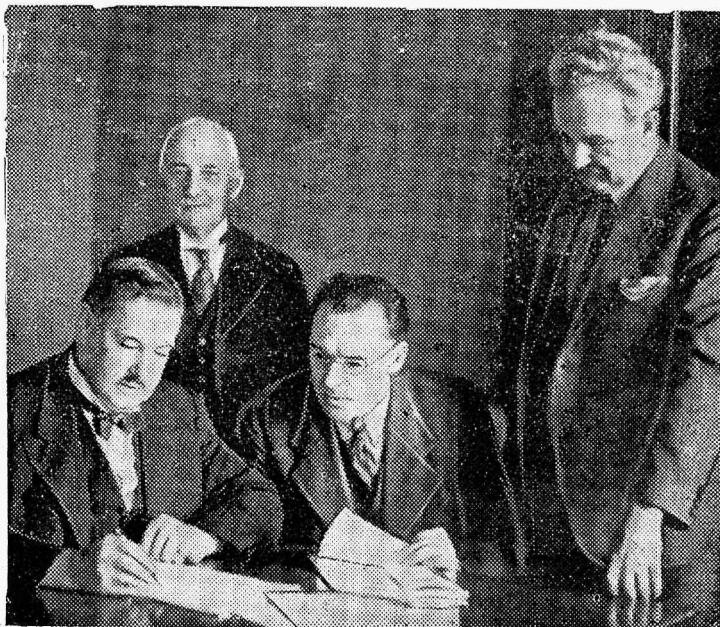
Nõukogu kinnitas tegevuse ja rahalise aruande üksmeelselt.

Töölisharidustööst refereeris liidu abisekretär Stoltz. Võeti vastu otsus, millega peetakse tarvilikuks, et R. A. Liidu sekretariaadi juure luuakse keskkohatöölis- ja haridustöö koostöökommitee ja aktiviseerimiseks rahvusvahelises ulatuses.

Olukorrast Austrias andis ülevaatliku pildi peasekretär Schevenels. Hoolimat fashistide rängast survest, käib

maade töölistel võidelda demokraatia eest. Eeskätt tuleb kõigi võimalike abinõudega jätkata võitlust Saksa fashismi vastu. Hitlerismis peitub praegu otsekohe sõjahädaohu kolle, tuleb süvendada boikottiliikumist Saksamaa suhtes.

Läbirääkimiste järgi võeti vastu resolutsioon, milles protesteeritakse saksa ametiühingute juhi Husemanni tapmise vastu ja nõutakse rahvusvahelise komisjoni loomist hitlerlaste veretööde selgitamiseks. Sekretariaadi aruane fashismi vastu võitlemise alal võeti vastu samuti ühel häälel. Samuti tehti sekretariaadile ülesandeks kõigi abinõudega

R. A. Liidu juhatuse liikmeid. Paremalt alates: Schors (Austria), Schevenels (peasekretär), Jacobsen ja Hicks.

Austrias praegu täie hooga „põrandaalune“ ametiühinguline töö. Salajaste ametiühingute liikmete arv ulatub kümnetesse tuhandesse. Liikmeid kasseeritakse korrapäraselt liikmeks, levitatakse kirjandust, pannakse toime käitistes töövõitlusi jne. Fashistlikud ametiühingud, kõigile abinõudele vaatamata, ei ole saanud jalgu alla. Nõukogu oma sellekohases otsuses andis R. A. sekretariaadile rea juhiseid, kuidas kaasa aidata Austria tööliste ametiühingulisele tööle.

Võitluses fashismi vastu kõneles inglase G. Hicks. Selle küsimuse kohta sekretariaat oli koostanud üksikasjalise põhjaliku aruande. Sms. Hicks kokkuvõtlikus kõnes tõi esile tähtsamad momendid. Ametiühingud on tööliste majanduslike huvide kaitsjad. Võitlevad tööliste töö- ja elamistingimuste eest. Fashism, demokraatia purustamisega, hävitab ametiühingute vabaduse, ühinguksesse koondumise õiguse, sõna- ja trükivabaduse. Et ametiühingud võiksid püsida ja ametiühinguline liikumine areneda, tuleb kõigi

arendada boikottiliikumist hitlerliku Saksamaa vastu.

Lõpupunktina tuli arutusele prantslase Jouhoux algatusel ametiühingulise ühtluse küsimus. Peale elavate läbirääkimiste võeti ühel häälel vastu selles asjas järgmine otsus:

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu nõukogu, mis on koos Kopenhaagenis 21.—24. mail 1935, kinnitas oma Weymouthis tehtud otsuse, mis on järgmine:

„R. A. L. nõukogu käsitas Jouhoux sissejuhatava ettekande järele ühisfronti küsimust ja teeb kindlaks, et kommunistide ja punase ametiühingulise internatsionaali ettepanekud ühisfronti ja ühisaktsiooni asjus on manöövririd, millede juures puudub aus tahe. R. A. Liit kriipsutab uuesti alla, et punane ametiühinguline internatsionaal Moskvas on süüdi ametiühingulises lõhenemises ja nõrgenemises nende mitmeaastase võitluse tõttu vabaametiühingute vastu.

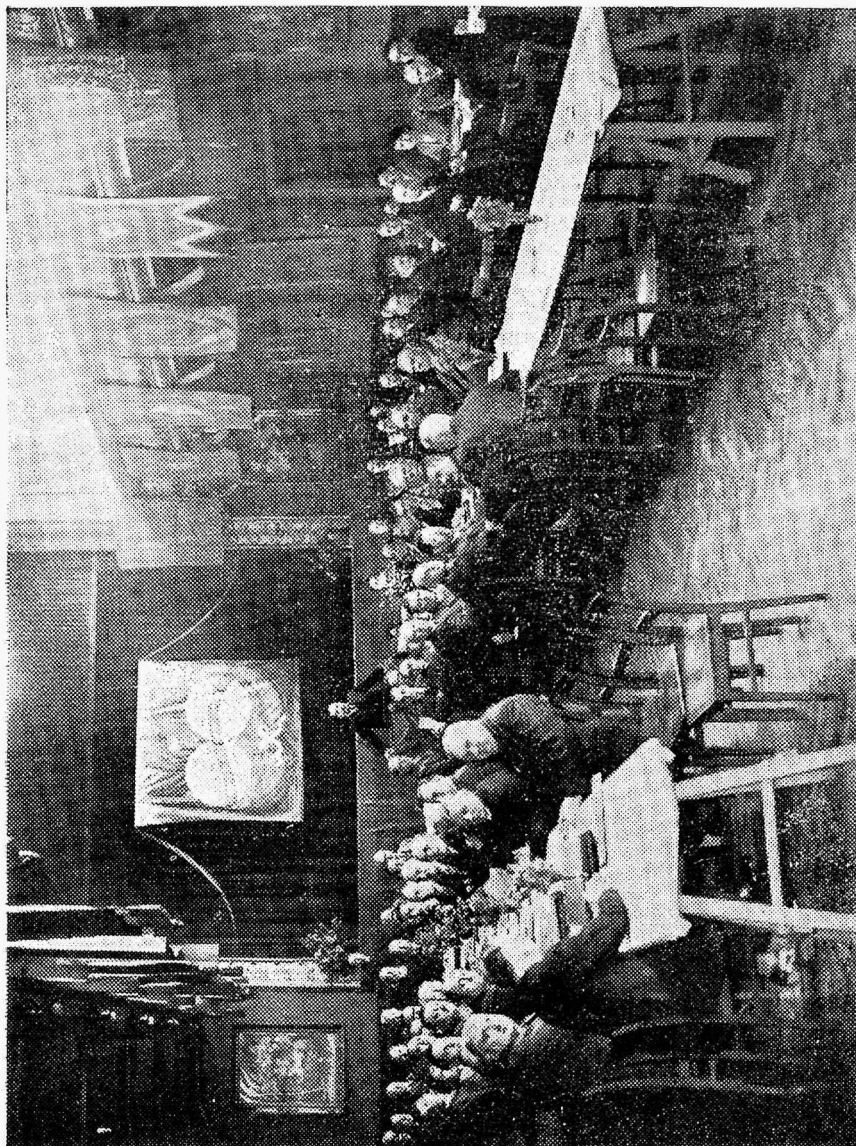
R. A. Liit, mis on võidelnud kõikumatul 1919. a. saadik ametiühingulise liikumise ühtluse eest ja mis peab praegu seda ühtlust tähtsamaks kui kunagi enne, näeks R. A. Liidus ainust alust, millel võivad ühinda kogu maailma töölised.

Ta kutsub kõiki töölisi koonduma R. A.

seks, mis on kasulik ametiühingulise ühtluse teostamiseks, tingimustel:

et otsekoheus ja lojaalsus on läbirääkimiste juures endastmõistetavad;

et R. A. Liit, mis pooldas alati maailma tööliskonna ühtlust, tunnustatakse ametiühingulise ühtluse jaluleseadmise alusena;

R. A. Liidu nõukogu koosoleku avamine. Kõneleb abiesimees L. Jouloux.

Liiduga liitunud Keskliitude ümber ja ootab — vastavalt Moskva ühtlusparoolile — et kommunistlikud ametiühingud ning järelikult ka punane ametiühinguline internatsionaal lõpetavad oma tegevuse ja nende liikmed tulevad R. A. Liidu ametiühingutesse tagasi.

Nõukogu kiidab heaks vastuse, mida R. A. Liit andis 2. aprillil kommunistlikkudele ettepanekutele 7. märtsist ja deklareerib:

R. A. Liit jääb valmis igaks läbirääkimi-

et ametiühingulise ühtluse jaluleseadmise loogiliseks järeltuleks on tööliskonna lõhenemise lõpetamine igal üksikul maal.

Need ettepanekud on üldised tingimused selleks, et läbirääkimised tööliste ühtluse teostamise kohta, mis on meie ühine siht, viiks kasulikkude ja püsivate tulemuste saavutamisele.

Järgmine nõukogu koosolek peetakse R. A. Liidu kongressi ajal 1936. a. Londonis.

Kullaseppade palgavõitlus.

Kullasepatöölised valmistavad küll kalleid müügiartikleid, kuid töotegija tasu oli viimaste aastate jooksul äärmiselt madalale surutud. Massartiklite alal töötajad võisid teenida vaevalt 2 krooni päevas pika tööpäeva juures. 8-tunnilisest tööpäevast polnud siin jutugi. Ka kallimate tööde töölisel ei võinud kiidelda oma töötasuga.

Tallinna Kullasepatöölise Ametiühing oli talve jooksul välja töötanud töötasude tabeli kõigi kullasepatööstuses töötavate tööliste gruppide kohta, et sobival momendil seda ellu viia. Ametiühingul oli kavatsus palgavõitlust läbi viia sügisel.

Töölisliikumises ei ole aga igakord võimalik paremagi tahtmise juures välja rehkendada ja ette kavatseda, millal midagi saab läbi viia. Nii mõnigi kord tegelik elu nõuab ootamatult teisiti toimimist kui kavades ette nähtud. Aktiivse ametiühingu ülesanne on, jälgida tegeliku elu käiku töökohtadel ja sobival momendil otsustavalt ja kiirelt välja astuda.

Nii oli siingi. Nõmmanni töökojas algas 2. mail tööseisak. Töölised nõudsid üksmeelselt töötasu tõstmist ja valmistusid pikemaegsele vastupanule. Kõik töölised — 7 meest — seisisid üksmeelselt siingi tööandja vastu, kes ei mõtelnudki järeleandmisele. Ametiühingu abil viidi asi niikaugele, et Nõmmanni ei saanud oma käitist streigimurdjate abil käima panna.

Mai keskpaigas kerkis palgavõitluse mõte esile ka teistes Tallinna kullasepatööstuste käitistes. Arutati ja mõeldi, — kui Nõmmanni mehed on asunud tõstma oma töötasu, mis siis meiegi niisama ringi vahime. Ega palgatõus kellelgi mööda külge maha jookse. Palk on madal kõikjal.

Ja nii see üldine palgaliikumine algaski. Kõigepealt asusid platsi hõbesepad kõigist töökodadest. Teisipäeva hommikul s. o. 28. mail streikisid kõik Tallinna hõbesepad. Kolmapäeval ühinesid hõbesepadega kullasepad ja graveerijad. Kokku oli 70 töolist streigile asunud.

Streikijate nõudmiseks oli: tüki töö alal tõsta töötasu keskmiselt 30%, tunnitasu vähem palgelistel tõsta 25%.

Ametiühing asus kiirelt palgavõitluse etteotsa, et asi areneks organiseeritult ja võitlus annaks häid tulemusi.

Hinnakiri oli juba varem valmis. Ühisel jõul ja nõul seda veidi veel täiendati. Seati kokku kollektiivleping, kuhu võeti sisse tähtsamaks punktiks peale töötasu punkti veel, et lepingule allakirjutajad võivad anda tööd ainult Tallinna Kullasepatöölise Ametiühingu liikmeile. Tuleb märkida seda, et juba enne streiki kuulus ühingusse üle 50 tööliste ja streigi algul astusid peagu kõik töölised ametiühingusse. Kui selle üle oldi selgusele jõutud, mida täpselt tööandjailt nõuda ja missuguses vormis seda teha, — kindlustati oma võitlusfronti.

Ühingu juhatus võttis streikijailt kohustus-allkirjad, et kegi ei lähe streiki murdma ja täidetakse streigi ajal juhatus korraldused. Kes oma kohustust murrab, maksab ühingu kssasse 50 krooni. Loomulikult streigialuste töökodade ja äride üle peeti pidevalt valvet. Streik arenes korralikult ja rahulikult.

Laupäeval, 1. juunil, oli juhatus niikaugele jõudnud, et võis kutsuda kokku streikijate üldkoosoleku. Sellest koosolekust võtsid osa streikijad täies koosseisus. Laupäeva lõunal ühinesid palgavõitlusega ka R. Tavasti märkide tehase töölised ja ilmusid koosolekule. Koosolek oli arukordselt asjalik ja üksmeelne. Üksmeelselt tehti ka kõik otsused. Juhatus poolt koostatud hinnakirjad ja kollektiivleping kinnitati ja volitati juhatus seda esitama tööandjatele ja ühingu nimel alla kirjutama.

See tööandja, kes lepingule alla kirjutas võis alustada tööd, kui andis kohustuse, et ta ei tee streigialust tööd. Arvestati igaks juhaks ka selle asjaoluga, et osa tööandjatega võib võitlus pikale venida. Siis oleks vajalik olnud streikijaid rahaliselt toetada. Võeti vastu otsus: need ühingu liik-

med, kes lepingu alusel tööle lähuvad, maksavad streigi ajal ühingu kassasse streikijate toetuseks 5% oma palgast.

Distipliini, kontrollimise ja kontaktipidamise huvides otsustati sisse seada igapäevane streikijate registreerimine ühingu büroos. Juhatusel anti õigus koopteerida omale abiks igast töögruupist vajalisel määral abijõude.

Seega oli töövõitlus ametiühingu poolt täiel määral viidud organiseeritud raamidesse. Siin oli stühiliselt tekkinud metsikstreik muudetud plaaninikindlaks töövõitluseks.

Juba laupäeva õhtupoole algas lepingute esitamine tööandjale. Kõigepealt kirjutas lepingule alla R. Tavast. Selles töökojas algas töö esmaspäeval, 3. juunil, nii et siin peagu tööseisakut ei olnudki. 5. juuni õhtuks olid ka teised tööandjad lepingule alla kirjutanud. Puudusid ainult mõned pisiettevõtjad, kes lepinguga hiljem liitunud. Tööliste võit ali täieline! Ametiühingu juhatusel kuulutati streik lõpetatuks ja 6. juuni hommikul algas töö kõigis käitistes, välja arvatud paar ettevõtjat mõne töölisega.

Mis tulemusi andis kullaseppade streik?

Ametiühingu ja tööandjate vahel sõlmiti kollektiivleping, mille järgi tööandjate juures võivad teha tööd ainult ametiühingu liikmed. Sel juhul, kui ametiühingul ei ole töölist anda, võib tööandja võtta tööle väljaspoolt ametiühingut, kuid 3 päeva jooksul peab see tööline astuma ametiühingusse. Töötasu maksetakse lepingule juurelisatud üksikasjalise pinnakirja järgi. Uute hinnakirjade alusel tõusis töötasu tükitöö alal keskmiselt 30%; vähempalgalistel tunnitasu keskmiselt 25%. Le-

ping on sõlmitud ühe aasta peale ja kui kumbki pool seda ülesse ei ütle, siis kestab see automaatselt aastaviisi edasi. Lepingubrikkumise puhul maksab töökoda ametiühingu kassasse trahvi.

Lepingu alla kuulub 140 töölist, seega kogu Tallinna kullasepatööstus. Töölised on kõik ametiühingu liikmed.

Tallinna kullasepad viisid seega läbi oma nõudmised 100% ulatuses. See näitab selgelt, mida töölisel võivad võita kätte ametiühingu abil. Kui keegi näiteks küsib Tallinna kullasepa käest, mis ta ametiühingust on saanud, siis vastab see mees julgelt ja iseteadvalt: „Tänavu saime keskmiselt 30% palka juure ja kindla vahekorra tööandjaga, eks edaspidi vast saame enam“.

Tallinna kullasepad ei ole sugugi „loorbereile“ puhkama jäänud, vaid kindlustavad end tuleviku vastu. Lähemal ajal tuleb kokku ametiühingu peakoosolek, kus kinnitatakse palgavõitluse aruanne ja vahetatakse selle üle mõtteid. Pannakse alus toetuskassale. Selgitatakse liikmemaksude ja selle kasseerimise küsimust. Arutatakse muid lähema tegevuse küsimusi.

Nii mõnigi tööline teisest tööharust, vast mõtleb ja kõneleb, et kullasepad on hoopis iseasi, need on teistsorti mehed kui meie. Mis kullasepad on teinud, ega see teistele korda ei lähe. Asjadele lähedal seistes, võib ütelda, et kullasepatöölised on sama hinge ja verega töölisel kui teisedki töömehed. On olnud vaid nobedaid ja aktiivseid mehi, kes oma asjaga julgesti peale algasid. Tegid seda organiseeritult ja üksmeelles.

Ka Tallinna kullaseppade streik näitas kujukalt, et töölisel võidavad, kui ametiühing ja ühistunne neid ühendab. Ja ka seda, et hädaajal on tööliste parimaid sõpru tugev ametiühing.

L. M.

Töötülide lahendamise seadusest.

E. Töölisühingute Keskliidu esindajad 18. mail andsid üle Riigivanemale ja Teedeministrile märgukirjad Töötülide lahendamise ja minimaalpalgade seaduseelnõude kohta.

Märgukirjas öeldakse, et töötülide lahendamise ja minimaalpalgade seaduseelnõud on töölistele määrava tähtsusega ja väärivad selle tõttu kõige hoolikamat järelekaalumist nüüdpõhimõttelt kui üksikasjades. Riigimajan-

dusnõukogus ei saanud selle asutise töökordal-
duse juures nende seaduseelnõude arutamine
olla kuigi põhjalik, ka on ametlikust infor-
matsioonist silma torkanud,

et mõned tähtsad töölisorгани-
satsioonide soovid jäid tähele-
panemata

ning et mõnes punktis on nõukogu koguni
muutnud eelnõu töölistele ebasoodsas suunas.

E. T. Keskliit on kindel arvamisel,
et Riigimajandusnõukogu seisukohad ei tohi olla valitsusele
lõplikult mõõduandvad,

kuna pole mingit põhjust arvata, et valitsuse
kavad, kuivõrd on neis arvestatud töölisor-
ganisatsioonide soove, oleksid rahva tahtega ja
rahva huvidega vähem kooskõlas, kui Riigi-
majandusnõukogu otsused. E. T. Keskliit loo-
dab, et nende eelnõude lõpliku viimistlemise
juures asutakse temaga otsesse kontakti; eriti
aga on ta sunnitud kaitstes tööliskonna elu-
lisi huve ja täites oma kongressi otsusi, tõs-
ma esile järgmised põhimõtted:

1. Streigiõigus jäägu püsima.

Selleks on hädatarvilik töötülide lahendamise
seaduseelnõu § 10. mahakustutamise, mil-
line § näeb ette streigi edasilükkamist kuni
vahekohtukomisjoni otsuse väljakuulutamiseni,
kusjuures see aeg võib kesta kuni 4 nädalani
ja hooajatuudel kuni 2 nädalani. Sel puhul
oleme sunnitud juhtima Teie tähelepanu järg-
mistele asjaoludele: streigi edukas läbiviimine
on meie oludes nii-kui-nii raskendatud organi-
satsioonide aineline vaesusga; seda suurema
tähtsusega on töölistele streigialustamise sil-
mapilgu valiku võimalus. Streigi edasilükka-
mise puhul võib mööduda konjunktuur, mis
oleks muidu võimaldanud töölistele võidu, ja
tööandjatel jääb nüpalju aega võitlusele val-
mistumiseks, s. o. surveavaldamiseks töötüli
algatajatele jne., et streik võib muutuda hoopis
lootusetuks.

Ei ole põhjendatud seletuskirjas
avaldatud kartus, et streik võib
segada komisjoni tööd,

streik asetab võitluspartnerid enam-vähem
võrdsesse seisukorda, tehes teatud määral tasa
tööliste nõrkust tööandja surve suhtes, ja sun-
dides tööandjaid suuremale järeleandmisele,
mis võib märksa hõlbustada komisjoni tööd.

Teiselt poolt mõistab E. T. Keskliit, et Vali-
tsuse sooviks on luua töötülide lahendustee,
mis oleks seotud vähemate ohvrite ja pingu-
tustega — streigiga võrreldes. Selles mõttes

pooldas ka E. T. Keskliidu kongress vahekohtu
sisseseadmist tingimisel,

et töölistel jääks vaba valik
vahekohtu ja streigi vahel.

Sel puhul kui töölisorganisatsioon oma alga-
tusel pöördub komisjoni poole, võib streik tea-
tud ajajooksul ära jääda ja sel viisil oleks
saavutatud Valitsuse poolt väljakuulutatud
siht. Võib kindlasti arvata, et töölistes seda
vabatahtlikku moodust ka ohtralt kasutavad.

2. Sama eelnõu §§ 6 ja 8 näevad ette, et
kokkuleppe sõlmimisel või komisjoni otsusega
nõustumisel loetakse tööliste esindajaiks käi-
tise töölisnõukogu poolt volitatud esindaja,
kusjuures sel kokkuleppel või otsusel on kol-
lektiivlepingu jõud. Juhime tähelepanu selle-
le, et

kollektiivlepingu üheks sõlmi-
jaks pooleks on alati igalpool
olnud ametiühing.

Teissugune moodus ei ole mitte ainult ju-
riidiliselt vastuvõtmatu, vaid ka sisuliselt
ebaotstarbekohane, kuna lepingu täitmise taga-
jaks peab olema ikka organisatsioon, s. o.
ametiühing, mis valvab lepingu täitmise üle
nii tööandja kui oma liikmete poolt.

Töölisnõukogul ega töölisvane-
mal ei saa olla tööandja suhtes
küllaldaselt iseseisvust,
nad vahelduvad, nagu vaheldub ka käitise töö-
liste koosseis ja lepingu partner (kontraagent)
tööliste poolt sellega tegelikult puudub. Töö-
inspeksiooni ametnikkude poolt eelnõu § 13
kohaselt teostatav järelevalve ei saa mingil tin-
gimisel olla küllaldane ja nii võib kergesti
välja kujuneda olukord, kus kokkuleppeid ja
otsusi tegelikult täidetakse ühekülgsest, s. o.
tööandjatele soodsatel juhusel.

3. Minimaalpalkade seaduse

alt põllutööliste väljajätmine Riigimajandus-
nõukogu poolt ei ole põhimõtteliselt õigusta-
tud. Põllutööliste olukord vajab riiklikku va-
helesegamist eriti tungivalt, ja nüpalju kui
teada on, püsib ka Valitsus samal seisukohal.
Loodame, et ta ei lase end mõjutada Riigi-
majandusnõukogu vastupidisest seisukoha-
võtust.

Need on kõige tähtsamad punktid, mida
oleme kohustatud rõhutama esitatud eelnõude
puhul. Kuid meil on eriarvamisi ka teiste
punktide suhtes; ka on meile ametlikult tead-
mata see lõplik kuju, mida on eelnõudele antud
Riigimajandusnõukogus. Sellepärast peame
märkima veel kord, et need eelnõud oma täht-
suse tõttu vajavad hoolikat järelekaalumist igas
üksikasjas, millise töö juures loeme end ko-
hustatuks kaasa aitama.

Tartu kingseppade palgavõitlusest.

Tartu kingseppade palgavõitlus kestis tule-
müsteta kuu aega. Kuid nüüd on jõutud osa
äridega kokkuleppele, samuti on loota ka teiste
tõrkujatega hakkama saada. Kokkuleppe saa-
vutamiseks tehti järeleandmisi esialgseist nõud-
mistest nii kingseppade kui ka ettevõtjate poolt.

Enamike suuremate äridega on kokkulepe saa-
vutatud.

Mis põhjustas streigi pikale venimist ja
küllaltki pika streigi järel poole võiduga lep-
pimise? Esiteks — ettevõtjad teadsid palga-
võitlusest mõni kuu varem, milline aeg või-

maldas küllaldase tagavara valmistamise. Samuti ilmastik ei olnud soodne ostjaskonnale, mistõttu ostusid oli vähe ja ärid suutsid rahuldada nõudeid.

Hiljem, kui ilmad soojenesid ja ostjaid enam, olid mõnedki ärid hädas kauba vähesuse pärast. Kuid kingseppade lepingule polnud neil ka võimalik alla kirjutada, kuna varem ettevõtjad olid sõlminud oma organisatsiooni kaudu omavahelise lepingu, milles nõuti igalt allakirjutanult nahatööliste ühingu lepinguga ühinemisel 500 kr. maksmist ettevõtjate organisatsioonile.

Kuid osa ettevõtjaid (3 äri), kes polnud siiski kirjutanud alla ettevõtjate lepingule, nõustusid nahatööliste ühingu lepingule alla kirjutama, samuti olid suusõnalised lubadused veel teisteltki äridelt. See oli pöörde aeg ettevõtjaskonnas, sest seni olid kõik üksmeelselt vastu kingseppade nõudmistele.

Aga samal ajal, mil ärimehed olid ärevil ja vastolus enda vahel — sest ärid jäid tühjaks ja osa ärisid hakkas nõustuma kingseppadega, — tõid streigile halva pöörde Tartu õppinud Kingseppade Seltsi koondunud kingsepad, kelle esindajad streigi-komiteest lahkusid. Nad põhjendasid oma tegu sellega, et ettevõtjad olla neile selgitanud streigi ilmse luhtumise nende, s. o. ettevõtjate paindumatus tõttu. Nimetatud selts otsis iseseisvalt, väljaspool streigi-komiteed, ettevõtjadega lepitust. See mõjus halvavalt streikijate meeleolule. Osa kingseppi, nähes selles streigi arvatavat nurjumist, hakkas tööle. Sellega aga rahuldati

osaliselt ettevõtjaid. (Olgu tähendatud, et mainitud seltsis on ettevõtjate ühingu esimees auliikmeks, kellel küllaldane mõju seltsi tegevuses tooni andmiseks.) Nüüd olid ettevõtjate lootused streigi nurjumisest kindlamad, ja varem suusõnalise lubaduse annud ärid ei kirjutanud enam lepingule alla.

Selles uues olukorras tuli streigijuhtidel ümber orienteeruda. Tuli hoida ära vähemalt streigi 100% nurjumine. Loobuti kollektiivlepingust, ja nõustuti ettevõtjate omavahelise lepinguga, milline kindlustab tööliste märksa kõrgemad tööde-hinnad läinud aastast. Sellele lepingule pole küll senini kõik ärid alla kirjutanud, kuid nende vastu kestab streik ja boikott. Suuremad ärid siiski on ühinenud uue palgalepingu nõuetega ja $\frac{3}{4}$ streikijaist töötab.

Üldiselt näitasid Tartu Nahatööliste Ühingu koondunud kingsepad suurimat distsipliini, kuid leidis üksikuid streigimurdjaid, kes nüüd peavad tasuma ühingu lepingus ettenähtud 50 kr. Streigimurdjaks osutusid organiseerimatud kingsepad.

Paljud, kes olid varem heitnud kõrvale kingsepatöö, selle vähesee tasuvuse pärast, hakkasid nüüd uuesti jälle tööle. Streigi kestel aga kasutati ka poolõppinuid, kes harilikul ajal olid töötanud viletsa tööoskuse tõttu; kuid nüüd — „ei noritud töö kallal“, nagu nad ise ütlesid.

Need on üldjoonis põhjused, mis pärast Tartu kingsepad ei võinud streigi täies ulatuses, vaid pidid leppima pooliku võiduga.

O. H.

1905. a. mälestusi.

K. Kiimann.

Eelpool tähendasin, et Venemaa tööliiskond oli märguandjaks ka meile. Vene tööliiskond ja õppiv noorsugu ei valinud vahendeid, ei hoolinud ka omast elust, vaid tõi kõik mis tal oli ohvrialtarile, — ka oma elu. Isevalitsuslik kord pidi kukutatud saama. Et seda kiirendada haaravad nii mitmedki relvade järele, et neid kasutada vihatud korraoede hukkamiseks. Nende kuulide all langeb mõnigi tsaari sulane, kelle nime ees seisis krahv, vürst, kindral.

28. juunil langeb krahv Schuvalov, kes oli tolleaegne Moskva kindralkuberner ja paljud teised. Nüüd ei tahetud enam võidelda sõnalise relvaga, sest — vanglad olid sõnalise relvakandjad enesesse neelanud. Et iga aktsioon vastuaktsiooni esile kutsub, vastas tõsivenelaste ühisus terrorile terroriga. 30. juunil puhkeb Belostokis juutide rüüstamine — elamud

muudetakse rusuhunnikuteks ja nende sisustis hävitatakse ja pillutakse tänavale. Sellest võtab osa politseinikke, sodateid ja kojamehi hüüdsõnaga: „Bei šidov, spassai Rossiju!“

Ajalooaraamatuisse on see rüüstamine jätnud kurva mälestuse — 5.000 surnut ja 10.000 haavatut. Siin ei langenud mitte ainult juudisoost kodanikud, vaid ka puhtverd venelased, sest teine hüüdsõna kõlas: „Bei sotsialistov i studentov!“ — s. o. „Tapa sotsialiste ja üliõpilasi!“ Ühe sõnaga: Tapa kõiki, kes ette juhtub, tapa neid, kes ei kuulu tõsiste venelaste ühinguks.

Samalaadne rüüstamine leiab aset paljudes linnades Poolas ja ka Valge-Venemaal.

Valitsus ära nähes, et asi halvaks muutub, otsustab siiski midagi anda oma truudele alamatele ja 6. augustil kirjutab tsaar alla manifestile, millega lubatakse kokku kutsuda r a h v a -

asemikkude kogu. Mitte selleks, et seadusi anda, vaid ainult selleks, et seaduseelnõusid läbi vaadata ja oma arvamist avaldada. Kariigi eelarvet lubati lugeda.

See „duumakene“ on vene revolutsioonis tuntud Bulõginskaja duuma nime all.

Kuid paugud kostavad samal ajal Rostovis. Seal langeb šandarmiülem Ivanov.

27. augustil langetab kohus otsuse Pobedonostsevi protsessis — 3 surma, 19 sunnitööle, 33 vangiroodu ja 30 mõistab kohus õigeks.

29. aug. on kokkupõrge tööliste ja kasakate vahel, mille tulemuseks 100 surnut.

16. sept. algavad miitingud kõrge-

mais õppeasutuses; 19. sept. kokkupõrge Ivano-Vosnesenskis. 20. sept. algab Moskvas trükitööliste streik, millega pandi algus suurtele oktoobrikuu sündmustele; 25. sept. ühinevad streigiga Moskva pagaritöölised; 27. sept. ühinevad streigiga Moskva suurtööstuse töölised.

28. sept. algab Moskva-Presti raudteel streik.

7. oktoobril algab ülevenemaaline raudteelaste streik.

9. okt. nõuab raudteelaste kongress:

1) maha surmanuhtlus; 2) kodanlikes vabadused pandagu maksma; 3) asutav kogu kutsutagu kokku kiiremas korras.

Need nõudmised esitatakse 10. okt. toleaeegsele teedeministrile Hilkov'ile.

(Järgneb).

„Staab“ ja „staabimehed“ kraavitöödel.

Staabimeeste ja nimetus tekkisid juba ettevõtjate õitsenguajal. Tundmata selle osatähtsust kraavimeeste elus, ei suuda me paljudestki asjaoludest öieti aru saada. „Staabimehed“ moodustajaks olid ja on: ettevõtja; kümnik, selle abid ja abide abid. Kümnikust allapoole ongi need „staabimehed“, kelle hinnatud omadusiks on: vajadus — olla väljapaistvate võimetega töömees, võimalikult vanema staashi ja suurema populaarsusega tööliste hulgas ning — müüdiv südametunnistus. Sellekohased ka nende kohustused: täita järelevalvet kümniku äraolekul, olla ettevõtja ning kümniku usaldusmeheks („silmaks“ ja „kõrvaks“) tööliste hulgas ja — olla „elavaks reklaamiks tööliste tööle meelitamisel. Viimases ülesandes eriti mängivad kaasa väljavalitute rekordivõimed ja selletaolised lendulastud fraasid, nagu: „siin ikka veel saab raha, kui taga paned“, „olen ka hulkunud aga ei süit ei mõtlegi liikuda“ jne. Mõistetavalt kuulub sinna juure veel streikide nurjaajamine ja ametiühin-

gulise liikumise mõnitamine. Tasuks teenete eest on: varjatud palgamaksmine tükitöö eest ekstra normidega, võimatus „passida“ paremaid tükke, võimatus teha tunnitööd ja kokkusobivusest olenedes, au — joota härrasid või ka juua nendegi kulul. . .

Ei kavatsegi tõendada, nagu oleksid kõik „staabimehed“ täielikult nii allakäinud inimesed*), et nad oleksid jäädavalt kadunud töölistonnale tema ülesandeks, kuid võistlus tähtsuse pärast nende endi keskel ja hirm viletsuse sügavama astme ees surub paremalegi oma pitseri.

Ettevõtjate töösüsteemi eeskujul on kujunenud ka asunduskomisjoni tööde juure samalaadsed „staabid“ ja „staabimeeskonnad“ on täita osalt varem tuntud, osalt ka hoopis uued ülesanded.

Igal juhul on järeldus, et staabimehe „seisus“ on kraavitööliskonnas inetu sisemine paise, mis vajab osavat lahkamist.

*) „Esmaspäev“ suvatseb tõendada — enamik kraavitöölisi olevat „allakäinud inimesed“.

Tööliste parim sõber — tugev ametiühing!

Tall. Töölisvanemate koosolek.

31. mail peeti Tallinna töölisvoimlas töölisvanemate ja ametiühingute juhatuse koosolek.

Töölisvanemate aruandeist selgus järgmist: Raudtee uusdepoos 23. juunil töölised lähevad 7-päevasele puhkusele.

Raudtee peatehases töölised lastakse samuti 23. juunist 7-päevasele puhkusele. Hiljuti toimusid töölisnõukogu valimised.

Balti puuvilla vabrikus töölised saavad 7 päeva puhkust. Välja maksetakse 3 päeva tasu, 4 päeva tasu on välja maksetud varem. Käitise puhaskasust on antud ametnikele lisatasu. Töölised ei ole seda saanud.

Lorupi klaasivabrik jääb 1. juunist kaheks kuuks remondiks seisma. Remonttööle jääb 30—40 töolist.

Ilmarise metallitehases on olukord endine. Mõned töölised on võetud juure. Suvepuhkuse asi on selgusetu.

Viktoria kastitehases on 500 töölisele lepingud ülesse üteldud. 15. juunil antakse lõpuarve. Käitises tuleb seisaku ajal remont.

Johadsoni paberivabrik töörohke töttu töötab täie koormatusega. Töölisnõukogu tegi ettepaneku palkade tõstmiseks, sellele ei tulnud vastu.

Lutheris on töö 12250 töolist. Töölisnõukogu selgitab puhkeajaga ühenduses olevaid asju, kuna selles asjas on tekkinud lahk-arvamisi tööliskonna ja vabriku juhatuse vahel. Samuti püüeb päevakorras Bedaux süsteemi arutamine.

Eesti Siidis töötab 415 töolist 3 vahetusega. 4 päeva antakse puhkust 3 päeva eest on juba varem tasu maksetud.

Linna elektrijaamas alalised töölised saavad 2 nädalat puhkust. Teised seaduse alusel 7 päeva.

Krulli metallikäitises töölise üldkoosolek on asunud seisukohale, et palgaküsimuse lahendamiseks tuleb koonduda metallitöölise ametiühingusse; organiseerimatu ei ole võimalik palgolusid parandada ja lepinguid sõlmida. Töölise arvates on praegu metallitöölise ametiühingusse astumine raskendatud. Seal ei tahetavat uusi liikmeid näha. Kardetavat, et töölised võtavad ühingu üle.

Pottseppade ametiühingusse on koondunud 95% Tallinna ja Nõmme pottseppadest. Hiljuti peati peakoosolek ja tõsteti

liikmemaks 10 krooni peale aastas, et oleks võimalik pidada palgalist organisaatorit, kelle ülesandeks on kontrollida lepingute täitmist ja ajada ametiühingu asju.

Ehitustöölise Ametiühingul lõppes palgavõitlus töölise võiduga paemurus ja on alanud parketti-töökodades. Ühingu tuleb rohkesti uusi liikmeid.

Tallinna nahatöölise ühing teostab kontrolli sõlmitud lepingute täitmise üle ja jätkab organiseerimistööd.

Kullasepatöölise ametiühingul on käsil palgavõitlus. Liikmeskond on kasvanud 30 pealt 100 peale. (Ülevaade streigist erikirjutuses.)

Juuksetööstuses pisikene meistrite ühing on esitanud ettepaneku, et töökoja avamise õigus oleks ainult meistreil. Töölise ametiühing on selle vastu.

Tallinna korstnapühkijate selde ühing on teinud edukalt organiseerimistööd. On samme astutud, et korstnapühkijad arvatakse puhkeaja seaduse alla.

Arutusele tulid ka Keskliidu viimase kongressi ja „Rahva Sõna“ kirjutustega ühenduses olevad asjad. Peale lühemaid sõnavõtte võeti vastu ühel häälel järgmised otsused:

Koosolek konstateerib, et ametiühingute kongress on teinud tõsist ja asjalikku tööd ja käsitanud kõiki ametiühingulisi aktuaalprobleeme viljakalt ja suunanäitavalt. On rõõm tunnustada, et Keskliit saitegelikest töömeestest koosneva juhatuse, kelle juhtimisel võime julgesti vastu minna palju edukamale tegevusele, — paremate palgaolude ja töötingimuste kätte võitmisele.

Koosolek protesteerib „Rahva Sõna“ provokatsioonilise teguviisi vastu, milline leht oma laimavate juttudega püüab järjekindlalt takistada ametiühingute asjalikku tööd.

Töölise omavalitsusest haigekassades kõneles haigekassade liidu sekretär L. Johanson. Läbirääkimistel rõhutati üksmeelselt, et on tarvilik haiguskindlustuse laiendamine, kusjuures peab jääma püsima kassades töölise omavalitsus.

Linna töölise elust-olust.

Aprillis peeti Tallinna Töölise- ja ja Teenijate üldühingu aastapeakoosolek, kus ka toimusid juhatuse valimised.

Juhatusse valiti: A. Petrov, M. Piidor, Lüll, Lauri, Pachel, Tüll, Rosenberg, Vundermann ja Paulmann.

Üldühingu uuel juhatusel seisab ees suur töö organiseerimise alal, sest umbes 1500-st linna töölisest, arvamata veel väiksemalpalgalisi teenijaid, on organiseeritud ametiühingusse väga väikene arv.

Seegi organiseeritud töölise-teenijate hulk kuulub mitmesse ametiühin-

gusse, mida linna tööliste-teenijate keskel on tekkinud arvult neli: T. L. T.-T. Üldühing, Trammi tööliste-teenijate Ühing, Ametnikkude-Teenijate Ühing ja lühemalt nimetatud Kooli teenijate Ühing.

Peale selle on osa Ehitusosakonna töölisi Ehitustööliste Ametiühingus. Väikese liikmete arvuga ametiühingud ei jõua aga küllaldaselt kaitseda tööliste ja teenijate huvisid. Sellest on ka tingitud, et linnatööliste palga- ja tööttingimused on olnud ja praegugi on ärarippuvad just linnavalitsuse ja -volikogu, aga veel enam, ka käitise juhataja suhtumisest ühe ehk teise küsimuse otsustamisel.

Selle kujukaks näiteks on linnatööliste kohta 1929. a. maksuma pandud toetuse andmise määrustik (linnatöölised pensioniseaduse alla ei kuulu) ja samal ajal maksuma pandud teenistusvanuse tasu määrus.

Nende mõlemate määruste hüvede osaliseks saamise tingimuseks on, et tööline peab saama võetud alaliste tööliste nimekirja. Nimekirja võtmise korra kohta puudusid aga seniajani vastavad eeskirjad ja selle tagajärjel tekkis olukord, kus 1931. a. kinnitati alaliste tööliste nimekiri, mida ei muudetud kuni 1935. a. alguseni, vaatamata sellele, et näit.: trammi osak. selle aja jooksul võeti 35—70% töölisi juure. Käes-

oleval aastal on küll linnavalitsus maksuma pannud vastava eeskirja trammi töölisnõukogu mitmekordsete ettepanekute tagajärjel. Aga see eeskiri jätab siiski käitiste juhatajaile veel vaba võimaluse „näo järgi“ töölist nimekirja võtta. Seega võib linna tööline vanaduse, invaliidsuse jne. toetuse saamise õiguslikuks saada kui ta „nägu meeldib“ ehk „ülespidamine hea“.

See näiteks toodud küsimus on ainult üks nende küsimuste seeriast, millede parandust tuleks läbi viia ja nende maksvusel olemist kindlustada nii, et nende muutmine ei oleneks meeoleoludest.

Rida töölisi on oma õigusi suutnud kindlustada kollektiiv-lepingutega, kuid omavalitsuse töölistel võidakse muuta ja muudetaksegi palga- ja tööttingimusi linnavalitsuse ehk käitise juhataja poolt, ainult, et otsus ei oleks vastolus seadustega.

Sellest nähtub, et linna tööliste ja teenijate organiseerimise-tööl on takistuseks mitmesse ühingsusse killunemine, väikese liikmete arvuga organisatsioonide jõuetus palga- ja tööolude parandamise alal. Esmajärgu ülesanne üldühingu uuel juhatusel peaks olema: muuta ühingtulegavaks suurearvuliseks tööliste-teenijate ametiühinguliseks organisatsiooniks ja tema kuuluvuse üldisse tööliste perre.

Ringvaade.

Suurstreik Sindis.

Käesoleva numbril ilmumise eel puhkes Sindis tööliste suurstreik. Sindis on kaks tekstiilkäitist. Sindi tekstilvabrikute ühisus — see on suur vanakäitis 900 töölisega — ja teine — a.-s. Kreenbalti kudumise ja lõngavärvimise jaoskond (kirjakudumise käitis) 120 töölisega. Kreenbalti kirjakudumise käitise töölistes esinesid juba 26. märtsil nõudmisega, et tõstetaks tööliste palku. Meestöölistel senise 137 sendi pealt 180 sendi peale ja naistel 137 sendi pealt 165 sendi peale. 11. juunil vabriku valitsus teatas töölisnõukogule, et tööliste nõudmisele vastu ei tulda. Töölised ei olnud sellega rahul ja kuulutasid välja streigi. Streik algas 14. juunil kell 6 hommikul, millega ühinesid kõik 117 käitise töölist. Tööinspektori vaheltsobitus ei annud tulemusi. Vabriku juhatus teatas, et 17. juunist kella 6 alates loetakse kõik

töölised vallandatuks, kui nad tööle ei ilmu. Vabriku valitsuse selline tegevus häiris ka naaberkäitise töölisi. Samal päeval — s. o. 17. juunil — teatas kalevivabriku töölisnõukogu, kui Kreenbalti käitis ei võta vastu tööliste nõudmisi, siis kalevivabriku 900 töölist asuvad järgmisel päeval toetusstreigile. Kreenbalti käitis ei annud järgi ja 18. juuni varahomikul algas tööseisak ka Sindi kalevivabrikus. Sindis oli tulnud üldstreik tööliste majandusliikude huvide kaitseks. Töötab ainult käitise elektrijaam, mis varustab elektriga kogu alevit. Esimestel üldstreigi päevadel ei saavutatud mingit kokkulepet. Järgmises numbris peatume streigi juures pikemalt.

Eesti Trükitööliste Liit 15-aastane.

Käesoleval kuul möödus 15 aastat Eesti Trükitööliste Liidu asutamisest. Olles vanema

töölisorganisatsioonina, on liit raskustele vaatamata sammunud edasi ja seadnud sisse nii töötute, vanade kui ka invaliidide kindlustuse, ja seda täiesti oma liikmete poolt maksetavatest liikmemaksudest. Kuigi 1928. a. ebaõnnestunud streik neelas kõik kapitalid ja tõi ajutise languse ka liikmete arvus, siis nüüd on liit sellest löögist toibunud ja ühingute kasvad näitavad paranemist. Samal ajal on igal pool tugevasti liikmeid juure tulnud ja praegu võib arvestada liidu alla üle 450 organiseeritud trükitöölise. Liitu kuuluvad praegu Tallinna, Viljandi, Tartu, Pärnu ja Narva ühingud. Tallinnal on Rakveres ja Tartul Valgas osakonnad. Registreerimisel on praegu ka Võru-Petseri ühing.

Möödunud aastal pandi käima ka liidu ajakiri „Trükitööline“, missugune ajakiri ilmub kord kuus.

Juubeli puhul oli 16. juuniks Tallinna kokku kutsutud liidu pidulik volikogu-istung. Päevakorras oli puhkekodu asutamise küsimus. Soome liidu poolt oli külaliseks liidu sekretär A. Hallström. Keskliidu poolt tervitas L. Metslang.

Praegu kuuluvad liidu juhatusse esimehena Julius Saar, abina Aleksander Schönberg, sekretärina Alfred Offenbach, abisekretärina Karl Must ja laekurina Konstantin Gern; ametita liikmena kuuluvad juhatusse Tartust Aleksander Assor ja Viljandist Eduard Ruul.

Lõuna-Eesti organisaator.

E. T. Keskliit ja Tartu Töölisühing. Keskliit on pannud ühiselt ametisse ametiühingulise organisaatori Lõuna-Eesti jaoks. Organisaatoriks on valitud Tartu Töölisühingute Keskliidu sekretär A. Pank, kes on juba tegevusse asunud. Organisaatori aadress on: A. Pank, Filosoofi 11, Tartu. Telefon: Tartu 1-55.

Parketitöölised said kollektiivlepingu.

Tallinna parketitöölised alustasid palgatõstmiseks 31. mail E. Ehitus- ja Puntööliste Ühingu juhtimisel streiki. Streik lõppes 6. mail. Saavutati keskmiselt 40% palgakõrgendust ja kollektiivleping. Lepingule alla kuulub 33 töölise ja 3 tööandjat — seega kogu Tallinna parketitööstus.

Narva kingsepad võidavad.

Narva kingseppade streik palgaolude parandamiseks algas 15. mail kohapealse kingseppade kutseühisuse juhtimisel. 12. juunil peetud kingseppade üldkoosolekul selgus, et kuu aja jooksul on kollektiivlepingule alla kirjutanud 17 ettevõtjat ja äripidajat. Seega on olnud palgavõitlus võidukas. Palgavõitlust otsustati tõrkujate äripidajate suhtes streigi ja boikotiga jaktata. Palgavõitlusest on võtnud osa üle 200 kingsepa, kes enamuses on organiseeritud oma kutseühingu ümber.

Pärnu kingsepad võidavad.

Pärnu Nahatöölise Ühingu juhtimisel algas palgade tõstmiseks streik mai algul. Kuu aja

jooksul üle 15 tööandja kirjutas kollektiivlepingule alla. 4—5 tööandjat ei olnud seda veel teinud. Nende vastu streik ja boikott jätkub.

Rakvere kingseppade streik.

Ka Rakveres algas juunikuul algul kingseppade streik palgaolude parandamiseks. Võitlust juhib Tallinna Nahatöölise Ühisuse Rakvere osakond. Poolteise nädala jooksul kirjutasid tähtsamad tööandjad kollektiivlepingule alla ja töölised saavutasid sellega palgatõusu. R. A. L. nõukogu koosolek.

Viljandi kingseppade streik.

Siin lõppes töölise streik pooliku võiduga. Saavutati töötasu tõusu, kuid ei olnud võimalik läbi viia kollektiivlepingut. Streik algas 24. aprillil ja lõpetati 26. mail. Streigist võtsid osa kõik Viljandi kingsepad. 80% kingseppadest on organiseeritud oma ametiühingu ümber. Äripidajatel läks siin korda varustada oma kauplusi saabastega väljaspool Viljandit. Seetõttu keeldusid lepingule allakirjutamast. Küll aga tõusis töötasu keskmiselt 50 senti paarilt. Kuigi ei olnud võimalik saavutada suurt võitu, püsivad Viljandi kingsepad kindlalt oma ametiühingu ümber, et edaspidi suuremat edu saavutada.

Toidu- ja Maitseainetetöölise Liidu

on käsil kollektiivlepingu sõlmimine pagari-, leiva-, kondiitritöösturitega üleriiklikus ulatuses vastavate alade töölise palga- ja teiste töötajate kindlaksmääramises. Selles asjas käivad juba pikemad läbirääkimised asjaosaliste organisatsioonide vahel.

Sindi vabrik

tahtis lahti saada vanematest töolistest ja need asetada noortega. Töölistel loomulikult ei ole midagi selle vastu kui ka noortöölised leiavad tööd, kuid seda ei tohi teha vanade töölise arvel. Vanaduse kindlustuse puudumisel ei ole vanadel töölistel kuhugi minna. Tagavarasid neil ei ole. Seetõttu oma huvide kaitseks Sindi vabriku 120 kalevikudumise osakonna töölised alustasid 4. juunil streiki, mis kestis paar päeva. Tööinspektori vahetalitusel sobitati kokkulepe töölisele vastuvõtava tulemusena. Vabriku valitsus loobus oma kavast.

Tartu Kivitöölise Ühing

puhkepäeval, 2. juunil, korraldas ehitustöölise koosoleku palgaolude selgitamiseks. Koosolekul andis Kivitöölise Ühingu esimees K. Jala ülevaate ehitustöölise olukorrast. Ta näitas põhjusi, mis on tinginud selle. Senini katsusid ehitustöölised endale tööd hankida sel teel, et pakkusid tööhinda üksteise võidu alla. Samuti ei arvestanud ettevõtjad tööd hankides seda, kui palju neil tuleb töölisele maksa, vaid oli tähtis, et saadaks tööd endale ükskõik millise hinnaga. Saades töö kätte, arvestatakse töölisele palgaks omakorda ülejääk ja töölise leidub iga hinna eest.

See on olukord, millest ehitustöölised peavad otsima väljapääsu ja ainus tee selleks on

tugev ametiühing. Paljud meie tööliselised pole sellest veel aru saanud, kuna maades, nagu Norra, Rootsi j. m. on ametiühinguisse kuulumine töölistele eluülespidamise leidmise esimeseks tingimuseks, kus ei mõisteta üldse elu ilma ametiühinguteta. Seal ei hoolitseta mitte ainult oma maa tööliste heaolu eest, vaid olakse mures meiega pärast ja toetatakse meiega ametiühingulist liikumist, saades aru, et meie tugevus on ka nende tugevus.

Koosolekul võeti vastu varem valitud komisjoni poolt väljatöötatud tööde hinnakiri, milline esitatakse ettevõtjatele ning linna-, maakonna- ja ülikooli valitsustele, kes lasevad töid teha iseseisvalt, ilma vaheltkauplejateta.

Pärast koosolekut astus kokkukulnuid kivitööliste ühingu liikmeks.

Maalrite palgaküsimus.

Tallinna Maalritööliste Ametiühingu juhatusel oli 13. juuniks kokku kutsutud ametiühingu juhatuse ja maalritööde ettevõtjate ühine koosolek palga- ja tööolude korraldamiseasjus. Ettevõtjaist oli ilmunud Tall. maalermeistrite ühingu esindajad meistrid Paabo ja Toming esindades 24 ettevõtjat ja 10 organiseerimata ettevõtjat. Ametiühingu juhatuse poolt esitati ettevõtjatele nõudmised: maalritöölise tunnitasu alamäär 40 senti ja tööd anda ainult maalritööliste ametiühingu liikmetele kollektiivlepingulises vahekorras. Lepingu rikkumise puhul igal üksikul korral ettevõtja maksab 200 kr. ametiühingu kasuks, mis läheb ametiühingu liigete abistamise fondi arvele.

Võeti kaunis elavalt läbirääkimistest sõna, et millest on tingitud vilets olukord ja töötasu on aasta-aastalt alla surutud. Ettevõtjad suhtusid ametiühingu nõudmistele heatahtlikult ja leidsid, et maalritöölisele töötasu alamäär 40 senti tund ei ole kõrge, kuid kas suudavad maalritöölised omad nõudmised läbi viia. Lõpuks ettevõtjad teatasid, et neil on tarvilik lepingu sisuga lähemalt tutvuneda, mille peale lepiti kokku, et ettevõtjad annavad 21. juunil ametiühingule vastuse.

Võõbamees.

Maalrid, read koomale!

Maalrite palga- ja töötingimused jätvad väga palju soovida. Üksteise võidu on tööhinnad alla löödud. Siis veel püütakse kahekolme suvekuu peale kormata tööd. Rassistakse 12, 14 ja rohkem tunde päevas tööd teha. Teenides sealjuures 3 krooni ümber. Olen kuulnud üteltusi, et maalrid teenivad väga hästi, et nad võivad talve- ja kevadekuud puhata, säärane „pukkus“ aga annab meile väga valusasti tunda järjekindlalt mõnda aega, et kui nii veel edasi laseme minna, et ootame, loodame ja kurdame, et kui kaua see olkord veel võib kesta, millal tuleb parane mine ja ehk meie seisukord paraneb iseenesest, siis ei ole aeg kaugel kus tuleb pätistumine.

Sisu: 1) Tööliste tee ametiühingusse lahti. 2) Kuidas teostada majanduslik ülesehitus. 3) R. A. Liidu nõukogu koosolek. 4) Kullaseppade palgavõitlus. 5) Töötilide lahendamise seadusest. 6) Tartu kingseppade palgavõitlusest. 7) 1905. a. mälestusi — K. Kitmann. 8) „Staaip“ ja „staabimehed“ kraavitöödel. 9) Tall. töölisvanemate koosolek. 10) Linna tööliste elust-olust. 11) Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja L. Metslang.

Väljaandja E. Töölisühingute Kesklüü. Ilmub kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 21. juunil 1935. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1935.

Ei, meie olukord iseenesest ei parane, meie saame ainult ise enda palga- ja töötingimusi parandada. Kui seda tahame nii kui seda juba on paljud teised ketsetöölised teinud, ka maalrid on viimisel ajal hakanud koonduma ametiühingu ümber. Kui see edasi läheb vähemalt sellasel hool, siis viime omad õiglased nõudmised läbi.

Nii, et jääb ainuke väljapääsutee praegusest seisukorrast: astuda Maalritööliste Ametiühingu liikmeks ja liikmetel järjekindlalt uusi liikmeid ühinguksse kaasa tõmmata, siis on edu kindlustatud.

T. M. A. asub V. Pärnu mnt. 31, III korral. Kantseleiõhtud oniga esmaspäev ja kolmapäev kella 7—9. Võõbamees.

Trammi Tööliste nõukogu valimised.

Aprillikuus toimusid Trammi käitises töölisnõukogu valimised. Valituiks ja töökaitseinspektori poolt kinnitatuiks osutusid: A. Petrov, S. Velks ja Kuuskmann.

Osavõtt valimistest oli elav, mis on ka arusaadav, sest töö- ja palgaolude tingimustega seotises olevaid küsimusi trammil on palju.

Mitmesuguste lisatarvete vähendamisega on palgad tuntuvalt vähenenud, näit.: koduktori 8—9 tunnilise tööpäeva juures on keskmine tasu Kr. 60—65 kuus. Riidevarustus jätab paljugi soovida, teenistusallaste eksimuste eest karistatakse nii kuidas käitise juhataja „südametunnistus“ lubab.

Need ja veel paljugi küsimusi on, millele lahendamist tööliselised ootavad nõukogult. Kuid tööliselised peaksid olema teadlikud, et ainult tugeva ametiühingu olemasolu tagab püsiva edu. Tallinna Juukselõikajate Ametiühing. esitas käesoleva kuu alul teedeministeeriumile märgukirja tööaja suhtes suurte pühade laupäevadel.

Tallinna Juukselõikajate Ametiühing.

Praegu maksva teedeministri määruse järgi on juuksetööstused avatud suurte pühade laupäevadel kuni kella 18.30. See olukord on juuksetöölilistele täiesti vastuvõtmatu ja ka rida äripidajaid ei pea seda soovitavaks.

Tallinna Juuksetööstusmeistrite, Tallinna Juuksetöösturite ja Tallinna Juukselõikajate Äriteenijate Ametiühisuse esindajate ühisel nõupidamisel 12. detsembril 1934. a. asuti ühisele seisukohale, et sel juhul, kui Suur Neljapäev muutub tööpäevaks võib juuksetööstuses tööaeg suurte pühade laupäevadel lõppeda kell 17.00. Nüüd on Suur Neljapäev muudetud tööpäevaks ja seega ei tohiks enam olla takistusi tööaja muutmiseks suurte pühade laupäevadel.

Neid asjaolusid arvesse võttes, ametiühing peab tarvilikuks, et juuksetööstuses suurte pühade laupäevadel lõpeks töö kell 17.00, muutes selleks praegu maksvat määrust.

